

Paper back

Een terugblik in het papieren verleden van Kerkmozaïek

Uit de redactie

Brief aan de lezers van Kerkmozaïek (3)

Interview met de voorzitter

Het Woord gaat vooraf (4)

In het visier

Paper back

Een schat in aarden vaten (6)

Hun plaats was niet de herberg (7)

Zalig de armen van de geest (8)

Gaat de wereld aan vlijt ten onder? (9)

Franciscus en de Kerststal (12)

Kerst: Manpower buitenspel (14)

Economie: een schip op drift zonder anker? (16)

Horizon-taal (20)

Op de golven (20)

Verborgen woord (21)

De drie wijzen : kerststal onvindbaar (22)

Zo geldt dit ook voor het woord dat voortkomt uit mijn mond (23)

Kerk en Wereld

Protestantse Solidariteit

Met droefheid in mijn hart (24)

Ik help een kind

Studiefonds : Ik help een kind (26)

Opinie

Wakker worden in een andere wereld (27)

Veel lezen mat het lichaam af (28)

Aankondigingen

Cultuurhistorische cursus over de Reformatie en de Contrareformatie (29)

Viering 85-jaar Zandpoortkerk (29)

Kerstzang Tervuren (30)

Kerstzang Klein Antwerpen (30)

Brief Synodale Raad

Beste lezers (31)

Brief aan de lezers van Kerkmozaïek

Beste lezers,

Tot laat in de jaren negentig van de vorige eeuw kende onze Verenigde Protestantse Kerk in België een intern maandblad, INFO genaamd.

Daarna nam Kerkmozaïek, een magazine dat in meerkleurendruk verscheen en onmiskenbaar een eigen karakter droeg, het stokje over. Rond een door de wereldlijke of kerkelijke actualiteit aangedragen thema vervaardigde het redactieteam, dat in de loop van de jaren meermaals van samenstelling veranderde, elke maand opnieuw en altijd met enthousiasme een nieuwe uitgave.

Al het goede dat Kerkmozaïek voortbracht kon echter niet verhinderen dat het, evenals zijn Franstalige tegenhanger Mosaïque, al jarenlang verlieslatend is. Mede daarom zal het vanaf begin 2017 een andere vorm aannemen en op een meer eigentijdse wijze zijn reis vervolgen.

Marian Knetemann, sinds een jaar aangesteld als verantwoordelijke voor de communicatie in en van de VPKB, werkt momenteel aan een geheel nieuwe, drietalige (!) website van onze Verenigde Protestantse Kerk in België - ze wordt daarin bijgestaan door ds. Leen Bosgra aan Nederlandstalige zijde, door regionaal diaken François Choquet aan Franstalige zijde en door ds. Jürgen Baumgart aan Duitstalige zijde.

Op deze site zal ook uw nieuwe Kerkmozaïek een plaats krijgen.

Daarnaast vindt u er een nationale agenda, waarin de belangrijkste evenementen op plaatselijk, districts- en nationaal niveau zullen worden aangekondigd.

We hopen natuurlijk dat ook velen van buiten de VPKB, samen met u, de grote rijkdom zullen ontdekken van wat onze kerken – ook in deze tijd – te bieden hebben.

Deze laatste uitgave van Kerkmozaïek biedt u een bloemlezing van artikelen die in de loop der jaren verschenen. In dankbaarheid kijken we terug op het vele dat Kerkmozaïek in haar papieren versie heeft mogen betekenen.

Een hartelijk woord van dank aan al die redactieleden die zich maand op maand steeds opnieuw energiek hebben ingezet om u een mooi gepresenteerd protestants maandblad te bieden, aantrekkelijk, prettig leesbaar en telkens weer helemaal anders!

Wij danken u voor uw trouw en we hopen van harte dat u in het nieuwe jaar de weg naar uw digitale Kerkmozaïek zult weten te vinden.

Namens de Synodale Raad van de Verenigde Protestantse Kerk in België

ds. Steven H. Fuite

NB: Voor diegenen die niet over een computer beschikken of er niet van houden om van het scherm te lezen, zal het nog altijd mogelijk zijn om een gedrukte versie in handen te houden.

Aarzelt u niet om uw kerkenraad hierover aan te spreken!

Het Woord gaat vooraf

Op 25 oktober jl. verscheen in het Nederlandse dagblad 'Trouw' een artikel van Bob Becking getiteld 'Na 500 jaar Reformatie lijkt de PKN door te schieten naar alledaagsheid'.

Naar aanleiding van deze kop een gesprek met ds. Steven Fuite over de kleiner wordende kerk, haar kernwaarden en haar zoektocht naar relevantie in de samenleving van vandaag.

Kunt u het door Bob Becking gesignaleerde risico door te schieten naar alledaagsheid plaatsen?

Ds. Fuite: 'Begin 2016 verscheen in de PKN een nota, getiteld 'Kerk 2025: waar een Woord is, is een weg', met de bedoeling een bezinning op gang te brengen over de plaats en taak van de christelijke kerk in de 21e eeuw. In die nota wordt gesteld dat we terug moeten keren naar de elementaire zaken: back to basics. De eerste vraag die dan bij mij opkomt is: wat zijn die elementaire zaken? Anders gezegd: van welke tradities of gewoontes kunnen we ons ontdoen zonder te raken aan het wezen van de kerk en in simplisme te vervallen? In het licht van de ontwikkelingen in het kerkelijk landschap – kerken die noodgedwongen afscheid moeten nemen van een bloeiend gemeentelven waarin zoveel dingen lukten – inderdaad een relevante vraag.'

Wat zijn volgens u de kernwaarden van de kerk?

'Ik denk dat in het kerkelijk bewustzijn het present stellen van het Evangelie altijd centraal staat. Dat is in dit tijdsbestek minder vanzelfsprekend dan het lijkt. Protestantisme – en christenisme in het algemeen – zetten zich vaak met groot engagement in voor anderen. Staan open voor de noden in de wereld, en bieden waar nodig hulp. Op die manier geven ze mee vorm aan een in hun ogen ideale samenleving. Daar is natuurlijk op zichzelf niets mis mee. Ook Jezus deed dat. Hij genas zieken, gaf wie honger had te eten en laafde wie dorst had. Maar terwijl wij – zelfs in kerkelijke context –

soms zo bang lijken ons te beroepen op de Bijbel, ging bij Jezus altijd het Woord vooraf. Dat is essentieel. Wij dreigen in al onze diaconale ijver, soms voorbij te gaan aan de rijkdom van de Bijbel en aan het besef dat die ook ons rijk kan maken. Ieder mens heeft de mogelijkheid goed te doen. Maar een christen laat zich, als het goed is, inspireren door het Evangelie en mag zich gedragen weten door een God die met hem/haar meetrekt. Totaal aanvaard en voluit welkom. Daarmee draagt elk pogen iets goeds tot stand te brengen een zekere troost in zich, zelfs al maken we fouten en zien we soms de vruchten van al dat pogen niet.'

Heb je daar een kerk bij nodig?

'Ik ben geneigd te zeggen: ja, ook al zegt dit niets over de manier waarop die kerk concreet vorm krijgt. De kerk biedt een spiritueel onderdak, laat je nadenken over de betekenis van je bestaan als klein mensje in het grote geheel. Kernvragen die ieder mens zich stelt krijgen in de kerk een extra dimensie, omdat ze verbonden worden met God. Je mag er geborgenheid ervaren, zin en samenhang. Hoop putten als je de moed verliest en samen gelovig het visioen op een betere wereld levend houden. Ik hoef je waarschijnlijk niet te vertellen hoe broodnodig dat is in de wereld van vandaag.'

Maar de kerk wordt kleiner en verdwijnt op sommige plaatsen helemaal...

'Dat is inderdaad een zorg. Een volle kerk is geen doelstelling – een kleine kerk is altijd nog beter dan een lege kerk

– maar het valt niet te ontkennen dat een gemeente met veel geëngageerde mensen inspirerend werkt. Ik denk dus dat we moeten waken voor een soort cognitief consonant denken, waarbij klein zijn bijna als een verdienste wordt gezien. Als een kerk leegloopt, kan dat óók een signaal zijn dat er dingen niet goed lopen. Dat vergt een zelfkritische houding. En ja, soms moet de conclusie worden getrokken dat er fouten gemaakt zijn. Dat het beter had gekund. Maar zonder schuldgevoel. En dan vol vertrouwen het net over een andere boeg gooien. Het is de kunst ook als het minder gaat het heilige vuur brandend te houden.’

Wat voor nieuwe wegen worden er bijvoorbeeld ingeslagen?

Al tastend wordt gezocht naar nieuwe vormen van kerk-zijn die beter aansluiten bij onze veranderende samenleving. Met name in het district Oost- en West Vlaanderen ontstaan er enkele pioniersplaatsen. Op deze manier wordt getracht het Evangelie present te stellen in dorp of stad zonder dat een klassiek-kerkelijke gemeenschap wordt gesticht. Aangepast aan de sociale en culturele noden binnen die specifieke context.’

Maar loop je dan niet juist het risico te vervallen in een vorm van maatschappelijke bedrijvigheid die geleidelijk aan losgezongen is van het Woord?

‘Het is niet de bedoeling klassieke vormen van kerk-zijn te vervangen. Wél is het goed om op plekken waar dat niet meer gaat, in vertrouwen op God een nieuw avontuur aan te gaan. Dat kan soms al door nu eens écht te gaan samenwerken met die andere VPKB-gemeente vlak in de buurt. Kerk-zijn blijft altijd ook een zoektocht naar de ander die uit dezelfde Bron wil putten als jij. Zonder de ander gaat het niet. Ik moet hierbij denken aan het begrip ‘minjan’ uit het

Jodendom: je hebt tenminste 10 Joodse volwassen mannen nodig om een volledige Joodse gebedsdienst te houden. Alleen al die tiende zijn – het vervolledigen van de minjan – kan je bestaan betekenis geven. En als ook dat teveel is, dan is er nog die uitspraak van Jezus: waar twee of drie mensen in Mijn naam samen zijn, ben ik in hun midden.

Zolang we de ander blijven zoeken, en in hem of haar de Ander – of dat nu in een bloeiende gemeente is of op een pionierspost ergens in de stad - mogen we er toch op vertrouwen op de goede weg te zijn?’

Interview
Annet Sinnema

Een schat in aarden vaten

INFO Januari 2003

De pottenbakker draait zijn schijf en langzaam maar zeker
verrijst uit zijn handen een aarden vat
kostbaar en kwetsbaar.

Zo nam Hij ook de aarde, kneedde met Zijn vingers
blies Zijn adem in ons en zo ontvingen wij het leven
kostbaar maar kwetsbaar.

Kwetsbaar kom je in de wereld.
Gelukkig zijn er armen die je dragen en koesteren.

Kwetsbaar liggen mensen te wachten
op een einde dat nog niet komt.
Gezegend zijn de handen die dan verzorgen en nabij willen zijn.

Tussen begin en einde leven we in kwetsbaarheid
zijn we bang om stuk te gaan en kapot te vallen.

Kwetsbaar kwam Hij zelf in de wereld
een mens gelijk aan ons
met handen om te kunnen geven en een hart om lief te hebben.

Ze hebben Hem kapot willen maken.
Hij moest uit de weg
want Hij die zo kwetsbaar was, gaf zichzelf in liefde weg.
Dat is niet te begrijpen dat bedreigt ons rustig leventje.

Kostbaar is wat Hij ons heeft gegeven.
Kwetsbaar ben je als je leeft in Zijn spoor.
Ze zullen je kapot willen hebben want wat jij doet is niet normaal !

Maar dit is het grote geheim :
De graankorrel die sterft brengt nieuw leven voort.
Licht dat je deelt wordt niet minder maar meer.

Alleen als je kwetsbaar bent, besef je waar het op aankomt in het leven.
Alleen als je jezelf weggeeft kun je een (A)nder ontmoeten.
Alleen aan het einde wacht een nieuw begin.

De pottenbakker draait zijn schijf en langzaam maar zeker
verrijst uit zijn handen een aarden vat
kostbaar en kwetsbaar.

Help mij, mijn Schepper, om te verrijzen als een beeld van U.
dat niet bang is om kwetsbaar te zijn. Amen.

ds. Saskia Ketelaar
van de Protestantse Kerk in Aalst

Hun plaats was niet de herberg

Kerkmozaïek Januari 2008

De voor iedereen zo vertrouwde tekst uit Lucas 2:7b (“omdat voor hen geen plaats was in de herberg”- NBG), kan volgens de Nederlandse theoloog Rochus Zuurmond ook vertaald worden als: “omdat hun plaats niet in de herberg was”. Die vertaling drukt uit dat het Jezus’ bestemming niet was om comfortabel en beschermd te leven, ver weg van de aardse ellende. Maar dat zijn plaats en missie van begin af aan buiten de herberg was, in de harde wereld, om de mensen, daar waar de klappen vallen, nabij te zijn. Zijn plaats was daar waar men niet welkom is. Zijn plaats was tussen hen die in deze wereld onwelkom zijn.

Een dergelijke achtergrond van wereldse hardheid, van armoede, dictatuur en machtsmisbruik, in direct verband met de komst van de Messias, is overigens geen nieuwtestamentische exclusiviteit, maar vinden we ook bij de oudtestamentische profeten, zoals bijvoorbeeld bij Jesaja. Ook zijn hoofdstuk over de geboorte van de Vredevorst, is ingebed in een ruwe context van oorlogspolitiek en tirannie. En ook bij hem is dat niet voor niets, want ook bij Jesaja geldt dat de belijdenis van de komst van de Vredevorst geen, om zo te zeggen, “vrijblijvende” religie is, maar nauw gepaard gaat met kritiek op de “onheils machten” die het in deze wereld voor het zeggen hebben. De machten die het met de mensenrechten niet zo nauw nemen: regeringen die oorlog voeren zonder zich te bekommeren om de slachtoffers, bestuurders die pacten sluiten met superstaten die slechts uit zijn op overheersing en absolute macht.

Zo lezen we bij Jesaja, aangaande zijn profetie over de komst van de Vredevorst: “Het volk dat in duisternis ronddoelt, ziet een schitterend licht (...). Iedere laars die dreunend stampte en elke mantel waar bloed aan kleeft, ze worden ver-

brand, een prooi van het vuur. Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven; de heerschappij rust op Zijn schouders. Deze namen zal hij dragen: Wonderbare Raadsman, Goddelijke held, Eeuwige Vader, Vredevorst.”

Op die wijze maakt Jesaja, net als later Lucas, duidelijk: de belijdenis aangaande de komst van de Vredevorst is geen vrijblijvende zaak, maar hangt nauw samen met kritiek op en ontmaskering van de “afgoden”, van alle (groot)machten die mensen klein houden. De blijde aankondiging van “een Kind ons geboren” houdt ook in: de ontmaskering van hen die zich “groot” maken ten koste van geringen. Van hen die het niet te doen is om de mens, maar om de macht. En zo is deze profetie van Jesaja, net als het geboorteverhaal van Jezus, zowel blijde boodschap als kritisch getuigenis, waarvan de essentie vormt: de aankondiging van de lichtende heerschappij van de Vredevorst en daarmee de kritiek op en de ontmaskering van alle corrupte macht in deze wereld die “in duisternis ronddoelt”.

Daarom was zijn plaats van stonde af aan ook niet de warme beschuttende herberg, maar de harde en donkere wereld daarbuiten. Om ons temidden van die duisternis een schitterend licht te doen zien, God die omziet naar de mens en ons zal uitleiden uit de onherbergzame wereld, naar een Nieuwe aarde van vrede en recht.

ds. Ernst Veen
predikant te Leuven

Zalig de armen van de Geest

JEZUS EN DE RABBIJNEN (22)

Kerkmozaïek Mei 2011

De Nieuwe Bijbelvertalers hadden moeite met deze spreuk van Jezus, en ze waren niet de eersten. Ze vertaalden 'Gelukkig wie nederig van hart zijn' (Matt 5:3). In de oude vertaling staat hier: 'Zalig de armen van geest.' Overbekend – maar wat betekent het? Toegankelijker is Lucas 6:20, 'Zalig de armen.' Ook de NBV kon hiermee overweg: 'Gelukkig jullie die arm zijn.' Maar waar is dan de Geest gebleven? Dat is toch geen misplaatste vraag in het zicht van Pinksteren!

Joodse meningen over armoede

We hebben er in deze rubriek al eens op gewezen dat er in het vroege Jodendom nogal verschillend gedacht werd over bezit en armoede. De Essenen, die een soort centrum hadden in Qumran, wezen privébezit radikaal af. Ze beschouwden het als principieel onrechtvaardig en zelfs onrein. In plaats daarvan leefden zij in gemeenschap van goederen. De Farizeeën en hun opvolgers, de rabbijnen, beschouwden bezit als een vanzelfsprekendheid. Ze vonden dat men als regel niet meer dan aan vijfde van zijn bezit mag weg-schenken. Wel zeiden ze dat wie hééft, de plicht heeft te delen met wie niet heeft. De Joden introduceerden iets dat in de oude wereld totaal onbekend was: armenzorg.

Jezus stond hier zo'n beetje tusse-nin. Hij vond bezit niet verkeerd, maar hij zag scherp dat het een belemmering kan zijn voor geestelijke ontplooiing. Tegen de rijke jongeling zei hij dat hij al zijn bezit aan de armen moest schen-

ken (Mar 10:21). Maar dat was geen algemeen recept. Zacheüs, die de helft van zijn bezit aan de armen schonk en viervoudig ver-goedde wat hij afgeperst had, deed genoeg. Zijn oprechte dorst naar verlossing volstond (Luc 19:8).

Maar het is onjuist om te denken dat het voor Jezus allemaal niet uitmaakte. Dat de eerste gemeente gemeenschappelijk bezit had (Hand 2:44; 4:32), moet wel in ver-band staan met het zijn onderwijs. Dat wordt ook bevestigd door de spreuk 'Zalig de armen (van geest)'.

De armen en de Geest

Al verschilden zij van mening over de oplossing, Jezus en de Essenen deelden het inzicht dat materi-eel bezit een groot probleem kan vormen. Het is daarom niet toe-vallig dat de uitdrukking 'armen van geest' ook in de Esseense geschriften van Qumran voor-komt. Deze Hebreeuwse teksten stellen ons eigenlijk pas in staat de betekenis van de uitdrukking echt te begrijpen. Letterlijk staat er: 'armen van de geest', met een lid-woord dus, en bedoeld is: 'armen van de Heilige Geest'. Het zijn dus niet zomaar mensen zonder geld, maar armen of bezitlozen die hun leven op de Geest richten en het door de Geest laten richten. En de Geest, dat is de Geest van de pro-feten, de werkende Aanwezigheid van God.

Letterlijk in het Grieks vertaald, zoals in Matt 5:3, klinkt de uit-drukking vreemd. Onwillekeurig denk je aan mensen bij wie iets 'geestelijks' ontbreekt. Wellicht heeft Lucas, met zijn fijne gevoel

voor connotaties, daarom voor één keer een uitspraak van Jezus aangepast en 'van de Geest' weg-gelaten. Hij wilde in elk geval de ernst van Jezus' waarschuwing voor de gevaren van het bezit laten doorklinken: 'Zalig de armen!'

Wat Jezus ons leert

'Aardse goederen', zoals dat heet, kunnen ons belemmeren om ons leven te richten op Gods Geest. Jezus duidde dat aan in de gelijkenis van de zaaier. 'De zorgen van de (business)wereld en de verleiding van de rijkdom' zijn als onkruid dat de goede planten verhindert, zich te ont-plooien (Mar 4:19), onkruid dat de Geest verhindert. De Geest, Gods Aanwezigheid, gedijt beter bij armoede, bij onthechting ten opzichte van het materiële. Er is een onzichtbare wisselwerking tussen het 'geestelijke' en het 'materiële'. Als je geeft van wat je 'bezit' aan wie niet heeft, gebeurt er iets op het vlak van de Geest. Je verwerft 'een schat in de hemel' (Luc 18:22). 'Zalig de armen van de Geest, want voor hen is het koninkrijk van de hemel.'

prof. dr. Peter Tomson

Gaat de wereld aan vlijt ten onder?

Kerkozaïek Juni 2009

Verwongen visie

Als synoniem voor 'verveling' geeft mijn woordenboek o.a. het woord 'nietsdoen'. Is dat terecht? Het mag dan waar zijn dat het overheersende kenmerk van verveling omschreven kan worden als: het 'niets' (de ledigheid) dat ons aangaapt, maar dat kan niet alleen bij 'niets-doen', maar ook bij 'doen' (sleur!) het geval zijn. Dat wij verveling niettemin toch met 'nietsdoen' associëren zegt m.i. dan ook meer van onze verwongen visie op het nietsdoen, dan van het begrip verveling. In dit artikel een pleidooi voor de (her)waardering van het ware nietsdoen, wat m.i. tegelijkertijd een relativering impliceert van de 'heiligheid' van ons begrip arbeid.

Afgeleide

Het woord 'nietsdoen' is, in onze taal, geen zelfstandig begrip, maar slechts een afgeleide van het begrip 'doen'. Dat zegt al iets over ons uitgangspunt: doen is blijkbaar een 'positief' begrip. En daarvoor hebben we het ontkennend voorvoegsel 'niets' gezet: niets-doen is blijkbaar een 'negatief' begrip. Hoe zit dat?

Scheldwoord

In het meest positieve geval plaatsen wij het 'nietsdoen' in de tijd-na-gedane-arbeid: nietsdoen als *welverdiende beloning*. We noemen het dan: 'pauze', 'vrije tijd', 'vakantie', 'rust', enz. Maar voor het nietsdoen op zich, dus zonder dat het wordt afgewisseld door arbeid, hebben we in onze taal in feite geen woord of het is een scheldwoord. Een scheldwoord waartoe derhalve, in onze maatschappij, al de werkelozen, vaak verplicht (!) tot 'niets-doen', veroordeeld zijn: kas-seienslijper, vliegenvanger, flierefluiter, zonneklopper, lanter-fanter, duimendraaier, pierewaaier, baliekluiver, slampamper, klaploper, leegloper, beuzelaar,

luiwammes, lapzwanen, dagdief, doeniet (!), kortom: werkschuwtuig.

Zingeving

Deze geringschattende kijk op nietsdoen hangt m.i. samen met onze onmacht om zin te zien in tijd *los* van arbeidstijd. Tijd, die niet wordt afgewisseld door arbeidstijd (de tijd dus van de werklozen) zien wij hoofdzakelijk als bron van onnut en verveling. Het grootste deel van onze zingeving hebben wij aan de (loon)arbeid verbonden. Het gevolg daarvan is weer dat wij ons pas iets *waard* voelen als wij werk hebben. Wie iets *doet* (lees: wie een baan heeft en geld verdient) *is* iets. Wie beknot wordt in z'n werk, voelt zich ook in z'n eigenwaarde beknot. Wie *niets doet* (lees: wie geen baan heeft en geen geld verdient) *is* niets. En zo is het doen, verstaan als loonarbeid, één van de hoogste (zingevende) waarden geworden op de waardenschaal van onze maatschappij.

Andersom

Op die manier is 'doen' voor ons dus het positieve en 'nietsdoen' (doen, met het ontkennend voorvoegsel 'niets') het negatieve begrip. Hetzelfde, maar dan met een negatief achtervoegsel, zien we bij de woorden *werk/werk-loos*, *arbeid/arbeids-loos*. Bij de Klassieken was het precies andersom. In het klassieke Grieks en Latijn wordt het woord voor 'werken' *negatief* uitgedrukt, en het woord voor 'nietsdoen' *positief*. 'Nietsdoen', is in 't Grieks: *scholè*. In 't Latijn: *otium*. Om nu het *tegendeel* van nietsdoen ('werk', 'werkzaamheid') uit te drukken, wordt er in beide talen een ontkennend voorvoegsel voor gezet. In 't Grieks: *ascholè*. In 't Latijn: *negotium*!

Onderdrukkend

Terecht zou men nu kunnen tegen-

werpen dat dit te maken heeft met het feit dat de Klassieken de slavenarbeid goedkeurden. De arbeid (het negatieve *ascholé/negotium*) was het domein van de slaven, het nietsdoen (het positieve *scholé/otium*), was het domein van de wijsgeren en andere hooggezetenen. Akkoord. Maar dan mogen we ook wel eens wijzen op het onderdrukkende karakter van onze eigen arbeidsmoraal. Om te beginnen zit dat karakter in onze maatschappelijke structuren, waarin de waarde van mens vooral in termen van efficiëntie en rentabiliteit gemeten wordt, waarbij de humaniteit in de marge wordt gedrukt als tweederangs hobby voor softies en naïevelingen en waarbij gedwongen werkloosheid maar met grote moeite erkend wordt als sociaal en humaan onrecht. Voorts zit dat karakter nogal eens in de reacties uit de omgeving van werklozen. Illustratief daarvoor is bv. de volgende uitspraak van een werkloze die ik in een boek las: “Je voelt je er door je omgeving op aangekeken. Je durft je aanvankelijk niet te vertonen. Als je je na een poosje toch naar buiten waagt, krijg je van die fijne opmerkingen te horen als: “Zo buurman, nog geen werk?” En: “Het is ook zo leuk als je kinderen thuis komen met de mededeling dat een van de speelkameraadjes heeft gezegd: Mijn pappie heeft lekker een goeie baan en jouw pappie niet. En jouw pappie leeft van onze belastingcenten.”

Bid en werk

Misschien kunnen we zeggen dat, in Europa, de arbeid als *waarde* vooral door de monniken (op al of niet vermeende bijbelse gronden) is uitgevonden. Alom bekend is de uitspraak (rond 500) van de ordestichter Benedictus: “ora et labora” = “bid en werk”. Oorspronkelijk echter, in de Middeleeuwen, gold dit gezegde in hoofdzaak voor de kloosterlingen, niet voor de gewone mensen. Die waren weliswaar genooddaakt te ploeteren voor hun levensonderhoud, maar zodra ze

voldoende eten hadden vergaard, deden ze liever ‘niets’ dan zich af te tobben voor wat ze niet nodig hadden. *Wij* noemen dat ‘ledigheid’, voor hen was het ‘levenslust’. Arbeid hing samen met dwang en noodzaak. Nietsdoen hing samen met eigen wil en vrijheid.

Arbeid in de bijbel: éérst de Sabbat!

Het is onmogelijk om over de arbeid in de bijbel te spreken zonder over de Sabbat te spreken. Sterker: zonder éérst over de Sabbat te spreken. Want, is het in onze (wereldlijke) maatschappij zo dat de rustdagen in 't teken staan van de arbeidsdagen (rusten om weer te kunnen werken), in de bijbel staat de arbeid onder het teken van de sabbatdag. Zeker, de sabbatdag is een rustdag (sabbat = rusten: God zelf rustte op de zevende dag), maar allereerst is de sabbatdag: gedenkdag waarin centraal staat dat de joodse arbeidsslaven uit de slavernij in Egypte bevrijd werden, en wel: door “de sterke arm van God”. Als zodanig is de sabbatdag eerst en vooral: bevrijdingsdag en goddelijk gedenkteken, opgericht opdat de mens nooit zal vergeten: in de ogen van God ben ik niet bedoeld om slaaf te zijn (wat ook al duidelijk wordt door het feit dat de éérste volle dag van Adam een sabbatdag was!). Van wie dan ook. Waarvan dan ook. Noch slaaf van zijn arbeid (of van zijn baas!), noch slaaf van zijn ‘nietsdoen’. Pas was dat in het oog houdt, pas wie uitgaat van de Sabbat, kan gaan spreken over de arbeid in de bijbel. En dan spreekt het vervolgens vanzelf dat dat bijbels arbeidsbegrip nooit tot een onderdrukkend arbeidsethos kan leiden! Ook het “zweet uws aanschijns” van na de zondeval (Gen.3:19), staat onder het (bevrijdings)teken van de Sabbat. Illustratief daarvoor is bv. dat, in de Decaloog, éérst het sabbatsgebod en pas daarna het arbeidsgebod aan de orde komt (Ex.20:8; Deut.5:12).

Bewerken en bewaren

Nu we dus over de Sabbat gesproken hebben, kunnen we over het bijbelse arbeidsgebod spreken. Centraal staat daarbij Gen.2:15. Waar vermeld wordt dat God de mens in de Edense hof plaats: “om die te bewerken en te bewaren”. Van in-den-beginne-af-aan kunnen we dat inderdaad *dé* (arbeids)opdracht van de mens noemen: het bewerken en bewaren (behoeden) van de schepping. Maar wij, met al onze techniek, die wij echter in dienst gesteld hebben van al onze kapitalistische vlijt, wij *bewerken* de aarde wel, maar *bewaren* wij haar ook? Halverwege onze 20e eeuw schreef Max Dendermonde een boek waarin hij twee werelden tegenover elkaar zette. Enerzijds de wereld der techniek, anderzijds de wereld van het nietsdoen. De titel spreekt boekdelen: “De wereld gaat aan vlijt ten onder”.

Economie van het genoeg

Maar laten we de hoop niet verliezen, want als het zo is, zoals Max Weber stelt, dat het calvinistische arbeidsethos in niet geringe mate heeft bijgedragen tot onze kapitalistische economie van de groei (waaraan de wereld ten onder dreigt te gaan) dan valt omgekeerd te hopen dat een herwaardering van het nietsdoen ten goede komt aan een economie van het genoeg, hetgeen op zijn beurt weer het voortbestaan van de aarde ten goede zou komen.

Tijd: je geld of je leven?

Het beroemdste en meest tot de verbeelding sprekende gedeelte over, wat ik waag te noemen: “nietsdoen in de bijbel”, is ongetwijfeld Mattheüs 6:25-34. Het gedeelte over de vogelen des hemels en de leliën des velds. Poëtisch proza tegen de “heiligheid” van de arbeid, zouden we het kunnen noemen. Of: tegen de arbeid als heilige geldkoe. Het is immers nauw verbonden met het voorafgaande

gedeelte (6:24) waar Mattheüs schrijft: “Niemand kan twee heren dienen (...) gij kunt niet God dienen én Mammon (de geldgod). Een nog altijd actuele aanklacht tegen ons westerse tijd-is-geld-besef. We kunnen nu uit deze gedeelten van Mattheüs concluderen wat tijd in de bijbel wél en niet is. Ze wordt niet gedomineerd door geld (verzamelt u geen schatten op aarde, 6:19) ze is dus *niet* allereerst geld-tijd of arbeidstijd. Ze is wél: leventijd. Het gaat hier immers om de aandacht voor het leven zelf (“... is leven niet meer dan (...) ziet naar de vogelen (...) let op de leliën...”). Hier wordt gezegd: tijd is niet geld, maar tijd is leven. We zouden het misschien een lofdicht kunnen noemen op het door God geschonken en gedragen leven. Een ode op het leven, zoals dat door God bedoeld is. En dat blijkt een ode op het *onbezorgde* leven te zijn. Of, laten we zeggen: een ode op het... nietsdoen.

ds. Ernst Veen

Franciscus en de Kerststal

Kerkmozaïek December 2010

Franciscus van Assisi († 1226) wordt wel de uitvinder van de ‘Kerststal’ genoemd. Dat is niet helemaal waar, maar toch zou de Kerststal vandaag niet zijn wat ze is zonder deze heilige. Sterker nog: hij bepaalt tot op de dag van vandaag het beeld dat wij hebben van Jezus. Dat heeft te maken met wat hij enkele jaren voor zijn dood rond Kerstmis deed in het Italiaanse stadje Greccio [in Rieti, op de grens van Umbria, zusterstadje van - jawel - Bethlehem] waar hij geregeld met zijn metgezellen verbleef. Zijn vriend Tomaso (Thomas) van Celano heeft het verhaal opgenomen in zijn latere biografie (of beter: hagiografie, want Francesco wordt hierin wel van mens tot heilige bevordert). Het is het slot van zijn eerste boek. Hieronder een parafrase, waarbij ik ervan uitga dat Sint Franciscus eigenlijk Francesco heette en gewoon Italiaans sprak.

Afbeelding van deze scène in de kerk van Assisi.

Tomaso vertelt

Francesco was z'n leven lang gefascineerd door de nederige gestalte waarin onze Heer geboren was en door de liefde die Hij in zijn lijden had laten blijken. Daarom moet ik nu nog vertellen en met eerbied in herinnering brengen wat hij twee jaar voor zijn heerlijk afsterven heeft gedaan op de geboortedag van onze Heer Jezus Christus. In Greccio woonde een goede vriend van Francesco, Giovanni Velita, de burchtheer van het stadje, een man die bij iedereen in hoog aanzien stond, vooral omdat hij de adeldom van zijn ziel hoger had geacht

dan de adeldom van zijn afkomst. Ongeveer twee weken voor Kerstmis liet Francesco hem, zoals hij wel vaker deed, bij zich komen en zei:

“Ik wil dit jaar in Greccio Kerstmis vieren. Ga jij voor mij uit en doe precies wat ik je nu zeg. Ik wil namelijk de geboorte van het kind van Bethlehem zo gestalte geven, dat wij met onze eigen ogen kunnen zien in welke pijnlijke en behoeftige omstandigheden hij ter wereld gekomen is, ik wil zien hoe hij daar lag in een kribbe op stro, tussen een os en een ezel.”

De brave man aarzelde geen ogenblik en deed zoals Francesco gezegd had.

Toen het dan zover was, stroomden de mensen van heinde en verre toe. Ze hadden fakkels en kaarsen bij zich om de nacht te verlichten, waarin een stralende ster met zijn licht alle levensdagen verlicht. In de grot stond een kribbe met stro; ook had Giovanni gezorgd voor een echte os en een ezel. Alles was duidelijk met liefde en zorg klaargemaakt voor het feest. Hier werd de eenvoud geëerd en de nederigheid geprezen op zo'n manier dat Greccio wel nieuw-Bethlehem leek. De nacht was helder als de dag (Ps. 139,12), het was een verrukking voor mens en dier. De mannen en vrouwen van Greccio werden vervuld van een ongekende vreugde bij het zien van de nieuwe manier, waarop het mysterie

van de menswording van de Heer nu gevierd werd. Het bos weergalmde van de stemmen en de rotsen kaatsten het geluid terug. De broeders zongen dat het een lieve lust was en brachten zo aan de Heer de verschuldigde lof. De priester droeg de mis op boven de kribbe en alle aanwezigen ervoeren een ongekende goddelijke vertroosting.

Toen ging Francesco voor de kribbe staan en zong met heldere stem het heilig evangelie van de Kerstnacht. En zijn stem was krachtig en zoet tegelijk (Hooglied 2,14), terwijl hij iedereen uitnodigde om te komen en het allerhoogste goed te aanschouwen. Keer op keer verwees hij naar de geboorte van de Koning in het stadje Bethlehem en elke keer als hij naar de Heer verwees, noemde hij hem liefkozend 'il Bambino di Betlemme'. Zo vol ontroering klonk zijn stem dan dat het soms wel leek alsof de schapen al blatend instemden met zijn woorden. Sommigen zeggen zelfs dat de os en de ezel vol instemming knikten en Giovanni vertelde na afloop aan iedereen dat hij gezien heeft dat er tijdens de preek van Francesco een zeer schoon, slapend kindje in de kribbe lag en dat het lachte naar de latere heilige toen die het uit de kribbe nam...

Een paar observaties

Wat ons als 21ste eeuwse christenen ontgaat in dit verhaal (dat overigens duidelijk gemodelleerd is op de instelling van het laatste Avondmaal tijdens het Joodse Pesach door Jezus) is dat dit een revolutionaire en bijzonder gewaagde actie was van Franciscus. Hij stelt hier in woord en beeld de Heer Jezus voor als een gewoon kindje, liggend tussen echte dieren, in een stadje dat het onze zou kunnen zijn. Wij zijn daaraan al zozeer gewend, dat wij daar niet van opkijken. We zijn het zelfs al wel eens zat. In Franciscus tijd echter was dat nieuw, ongehoord, 'not-

done', schokkend. Als u naar afbeeldingen van Jezus uit diezelfde tijd kijkt, bijv. boven de ingang van de gotische kathedralen, dan ziet u namelijk nooit een 'klein boeleke' of een gewoon mens, zoals u en ik, maar dan zult u altijd Christus afgebeeld zien, als rechter, als triomfator. En zijn gestalte is dan wel menselijk, maar altijd zo gestileerd dat het op een oosters ikoon lijkt, één en al verwijzing naar zijn goddelijke natuur. Een 'arme Koning', een echt kindje dat weent, dat ligt op stro tussen een dampende os en een balkende ezel, nee: dat had nog nooit iemand gedurfd. Hij werd in 1224 niet voor niets ontboden te Rome om verantwoording af te leggen van wat hij nou weer had gedaan. Bonaventura laat hem in zijn biografische schets zelfs eerst naar de paus gaan om toestemming te vragen. De paus was echter een verstandig man en zag in dat hij Franciscus beter te vriend kon houden en gaf hem toestemming om overal waar hij kwam met Kerst een levende Kerststal te ensceneren teneinde zijn prediking te illustreren.

Oh ja, nog één ding: het is niet onmogelijk dat de aandacht voor de gewoon menselijke gestalte van Jezus wel eens mede veroorzaakt (of gefaciliteerd tenminste) zou kunnen zijn door de verhalen van de kruisvaarders. Zij vertelden heel aanschouwelijk over het heilige land, de stad Jeruzalem en Bethlehem, met oosterse geuren en kleuren zal ik maar zeggen.

ds. Dick Wursten

Kerst : Manpower buitenspel

Kerkmozaïek December 2011

Ergens in een klein ministadje, in een uithoek waar naar menselijke maatstaven niet veel groots vandaan kon komen, begint het verhaal van de Messias. Maar de omkadering waarin Lucas zijn geboorteverhaal van Jezus gevat heeft, is een kader van wereldmacht en manpower. Het speelt tegen de achtergrond van het machtige Romeinse Keizerrijk. De achtergrond van rollende spierballen en onderdrukkerspolitiek.

Bevel

Het verhaal zet al meteen in met een Romeins bevel. Een decreet voor een volkstelling vanwege de almachtige, zogenaamd goddelijke Romeinse keizer Augustus. De mensen hebben geen andere keus dan weg van huis te trekken om zich te laten inschrijven in de plaats van hun oorspronkelijke afstamming. Jozef en Maria trekken van Nazareth naar Betlehem, de stad van de messiaanse David omdat Jozef van David afstamde. En dààr, in die kleine Davidische stad Betlehem, geschiedt het, daar komt Jezus, naamgenoot van Jozua, wat betekent “God redt” op de wereld.

Kwetsbare naaktheid

Aan het eind van het verhaal zijn de keizer en zijn trawanten nergens meer. Hun machtspolitiek is binnenste buiten gekeerd. Wat ons op Kerstdag door Lucas wordt voorgehouden, is dat de waarachtige geschiedenis niet die van de machtscentra is, maar de geschiedenis van de mens in al z'n kwetsbare naaktheid, om te beginnen bij een pasgeboren kind. En voorts een geschiedenis van eenvoudige, bevreesde mensen, die één ding gemeen hebben: weerloosheid en kwetsbaarheid.

Aan de andere kant

Zo is dit kerstverhaal een sterk en menselijkerwijs onmogelijk verhaal dat ons vraagt te geloven dat de echte geschiedenis aan de andere kant begint. Niet aan de kant van sterken die ogenschijnlijk de regie van de loop der geschiedenis in handen hebben en zichzelf altijd weer vermelden in de hoofdlijnen van de historie, maar aan de kant van de kleinen en weerlozen met wie maar gedaan wordt en wier geschiedenis of toekomst van geen tel heet te zijn.

Hoofdrol

Hoe veelzeggend is, in het verhaal, de tegenstelling tussen de machtige Romeinse keizer Augustus op z'n troon die bevelen uitvaardigt en het kleine onmachtige, onmondige kind in een voederbak. En toch krijgt niet die keizer maar dat kind de hoofdrol. Kortom, door het exclusieve recht van de sterkste wordt in dit verhaal een dikke streep gehaald, om plaats te maken voor het recht van ieder kwetsbaar mensenkind.

Manpower buitenspel

En hoe veelzeggend ook is dat aan de geboorte van de Messias geen man te pas kwam. Eerder had Maria aan de engel Gabriël die haar de geboorte van Jezus aankondigde gevraagd: “Hoe zal dat gebeuren? Ik heb immers nog nooit gemeenschap met een man gehad.” Kortom: “manpower” komt er bij de geboorte van de Messias niet aan te pas. Aan de bakermat van de zo dikwijls door paternalisme gekenmerkte

*U die aan de hemel uw luister toont –
met de stemmen van kinderen en zuigelingen
bouwt u een macht op tegen uw vijanden
om hun wraak en verzet te breken.*

Psalm 8

christelijke kerk, staat de mannenmacht buitenspel. Daarmee wordt niet de man op zichzelf opzij gezet, maar dus wel de mannenmacht. In de Bijbelse beeldtaal en context wil dat alweer zeggen dat het spierballenrecht van de sterken, die zich altijd weer manifesterende en altijd weer slachtoffers makende cultus van kracht en potentie, dat die cultus in de messiaanse geschiedenis niet meedoet en ontdaan wordt van haar destructieve krachten.

De kracht van de liefde

Dat is de hoop van het kerstfeest: is het immers niet juist die cultus van kracht en potentie waardoor onze geschiedenis zwanger gaat van kwaad en kwel, van schrijnend onrecht en bittere armoede? Is het niet juist door het opgeblazen recht der sterken waardoor weerlozen in verdrukking komen en armen arm blijven? Is het niet juist de cultus van de manpower, die het leven op aarde opzadelt met oorlog en bloedvergieten, met wereldwijde economische ongelijkheid en onmenselijkheid? Zijn het niet de Augustussen en de Herodessen die met hun opgeblazen mannenmacht hele samenlevingen ontwrichten en tegen elkaar opzetten? De zachte krachten hebben het moeilijk in onze wereld. De sterke gewelddadige krachten hebben het op aarde voor het zeggen. Maar de hoop en uitzicht van het kersfeest is dat de zachte krachten het zullen halen. De kracht van de liefde en de solidariteit. De kracht van medemenselijkheid en rechtvaardigheid, de kracht van vrede en eerbied voor alle kwetsbaar leven.

Zuigeling

Het kerstverhaal doet daarmee denken aan psalm 8 waarin van God geschreven staat dat hij zijn kracht ontleent, niet aan mannenmacht of sterken, en niet, om het met Jesaja te zeggen, aan “laarzen die dreunend stampen” (Jes.9:4), maar aan de mond van zuigelingen, aan de stem van kinderen. Net zoals in Betlehem de kracht van God verscheen in de zwakheid van een weerloze onmondige zuigeling, ten teken dat het in deze wereld uit is met de grote, al te grote, mond van de machtigen.

Nieuw begin

Ten teken dat God een nieuw begin wil maken. Dat hij, temidden van onze kwalijke geschiedenis van geperverteerde menselijkheid, opnieuw de mens wil scheppen naar zijn beeld en gelijkenis. God verscheen als mensenkind om zélf het waarachtige mensleven te leven, om zélf het ware mens-zijn te (her)scheppen. Om ons op het spoor te zetten van menszijn-naar-Gods-beeld-en-gelijkenis waar Hij van meet af aan op uit was en is en dat Hij van oorsprong af bedoeld heeft. Zo werd God kind onder de mensen, opdat de mens kind van God zou worden.

ds. Ernst Veen

Economie : een schip op drift zonder anker?

Kerkmozaïek Maart 2012

In Tolstoi's "De macht van het duister" praat een oude boer met een vriend over hoe je nu eigenlijk moet leven. De vriend zegt: "Je bent hopeloos ouderwets, je bewerkt alleen maar je land en je zult het nooit ver schoppen,... je moet je geld naar de bank brengen. Daar werkt het. Daar wordt het vanzelf meer." En de oude boer zegt: "Hoe kan dat nu? Je zit bij de kachel en je doet helemaal niets en intussen word je rijk? Dat is toch diefstal! Dat kan toch niet Gods wil zijn!"

Economische, financiële en schuldencrisis

Wie recentelijk de nieuwsberichten en de persverslagen las kon niet kijken naast de alarmerende berichten over de financiële, economische en schuldencrisis en de crisis van de Eurozone. Deze werden voorafgegaan door allerlei financiële schandalen, zeepbellen en faillissementen, zoals Enron in de VS en Lernout & Hauspie bij ons. Ook op het vlak van het bankwezen kwamen in de VS op regelde tijdstippen bankfaillissementen voor, zoals Lehman Brothers in 2008. Bij elk debacle werd gewaarschuwd voor bezittingen (activa) die gefinancierd werden door aanzienlijke schulden, en voor het ongecontroleerde gebruik van financiële instrumenten, zoals afgeleide producten en opties (een manier van beleggen). Het waren stevast voorbeelden van een erg misleidende financiële rapportering. Belangrijke indicatoren en signalen die hadden kunnen wijzen op dubieuze en ontoelaatbare transacties werden onvoldoende ter harte genomen, of genegeerd.

Het systeem faalt met desastreuze gevolgen

Het economisch en financieel systeem werd zwaar op de proef gesteld. We hadden te maken met een falen van het financiële systeem met aardverschuivende proporties. Zo kwam op een bijzonder pijnlijke wijze een totaal gebrek aan enig ethisch normenbesef bij een aantal topmanagers aan het licht. Hun extra vergoedingen en bonussen stonden

totaal los van hun geleverde prestaties. Bovendien namen zij schijnbaar straffeloos onverantwoorde risico's. Voeg daarbij falende controleurs, een onaangepast overheidstoezicht, dat meestal te laat en te beperkt werd uitgevoerd, verkeerde adviezen van financiële analisten, zich verslapende kredietbeoordelaars, met hun verkeerde en arbitraire beoordelingen en de onderwaardering van het belang van een betrouwbaar boekhoudkundig systeem. Dit alles heeft geleid tot het aantasten van het vertrouwen, het fundament waarop het financiële systeem zelf rustte. Kortom, er ontstond een groot wantrouwen t.o.v. de geld- en kapitaalmarkten.

Wereldwijde gokkers

De rol van wereldwijde "gokkers" bij het veroorzaken van monetaire crisissen nam toe en we werden geconfronteerd met de opkomst van het *casinokapitalisme*.

In de 18de en 19de eeuw bestond het zgn. Manchester-kapitalisme dat op winst uit reële productie was gestoeld. Nu heeft dit model de plaats gemaakt voor het beurs-kapitalisme (turbo- kapitalisme, ook roofof bouwkapitalisme genoemd), waar het grootste gedeelte van de (ook virtuele) winst en de gestegen aandelhouderswaarde gerealiseerd wordt op de beurs.

Schulden van consumenten en overheidsschulden

In dezelfde periode zagen we niet alleen de schulden van consumenten toene-

men (het kapitalisme leeft niet alleen van de gecreëerde meerwaarde, maar ook van het maken van schulden), ook de overheidsschulden van diverse landen namen toe. Om die overheidstekorten weg te werken of overheidsbudgetten in evenwicht te brengen gebruikten heel wat landen technieken van budgettaire creativiteit. Zo konden regeringen bijv. vastgoed en financiële deelnemingen verkopen, uitgaven debudgetteren (uitzonderlijke uitgaven worden niet opgenomen in de begroting), bestaande pensioenreserves aanspreken, fiscale amnestie verlenen, belastingschulden verkopen en uitgaven doorschuiven naar een volgende budgetperiode.

De huidige crisis is zowel een crisis van het onderwijs....

Op het vlak van het **onderwijs** grijpt er een stille revolutie plaats waarbij niet-exacte vakken geruisloos worden weggesaneerd ten voordele van het natuurwetenschappelijk onderwijs. Martha Nussbaum zegt daarover: “we lijken bij dit alles de ziel te vergeten”, datgene wat ons finaal tot mens maakt, onze relaties met andere mensen verrijkt en ons in staat stelt de andere mens niet te beschouwen als een nuttig gebruiksvoorwerp die je, wanneer je hem of haar niet meer nodig hebt, kunt afschrijven en wegwerpen, als afvalmensen dus.

... als van het economisch denken

De huidige economische crisis is ook een *crisis van een falend economisch denken*. Het economisch denken van de laatste 40 jaar werd gedomineerd door de neoklassieke en neoliberale economen van de Chicago school. Hun befaamde uitgangspunten, gestoeld op ingewikkelde mathematische modellen, zijn de hypothese van de rationele verwachtingen, de theorie van de reële conjunctuurencyclus, die fluctuaties van de groei van het

nationaal product weerspiegelen (met economische groei of terugval, recessie) en de theorie van de efficiënte financiële markten. Deze paradigma's (dogma's) lagen ten grondslag aan de grootschalige dereguleringsgolf van de laatste 30 jaar. Dereguleren is het maximaal afschaffen van regels en wettelijke bepalingen van de overheid, die de vrije marktwerking hinderen. Deze economen waren voorstander van het laissez-faire principe en van non-interventie van de overheid op de markten. Elke mogelijke overheids-tussenkomst of ingrijpen van de centrale banken werd als contraproductief en inefficiënt van de hand gewezen. Hun gehanteerde mantra's luiden: *liberaliseren, dereguleren en privatiseren*. Deze uitgangspunten vormen de basis voor een *ultra neoliberale kapitalistische economie* gevestigd op de macht van de vrije markt, de onderneming en het kapitaal.

De solidariteit van Adam Smith

En men greep graag terug naar het concept van de onzichtbare hand van Adam Smith (the Wealth of Nations, 1776), waarbij het eigenbelang van het individu de motor was voor het algemeen belang. Maar naast deze onzichtbare hand was er ook een onzichtbare voet die de (afgeschreven) mensen in de goot stampte en in armoede deed belanden. Nochtans wordt Adam Smith slechts selectief geciteerd. Hij was tevens voorstander om aan de overheid in bepaalde domeinen een belangrijke rol toe te kennen ter verdediging van het algemeen belang zoals in het onderwijs, het leger of het bankwezen. Hij betoogde: “All for ourselves, and nothing for other people, seems in every age of the world, to have been the vile maxim of the masters of mankind”. Kortom, er was bij Adam Smith ook ruimte voor solidariteit en voor tegenwichten tegen de vrije markt. Dat hij

deze solidariteit tussen mensen belangrijk vond, treffen we ook verder aan in zijn boek, waar hij stelt: "It is not very unreasonable that the rich should contribute to the public expenses, not only in proportion to their revenue, but something more than in that proportion." Of anders gezegd, hoe men van de sterkste schouders de grootste lasten mag vragen.

Paradox

Toen vroeger een groot bedrijf duizenden arbeiders en/of bedienden moest weg "rationaliseren", kelderden de aandelenkoersen van dit bedrijf omdat men dacht dat het met dat bedrijf bergaf ging en het wellicht failliet zou gaan.

Wanneer nu hetzelfde groot bedrijf aankondigt dat het duizenden personeelsleden zal ontslaan dan stijgen de aandelenkoersen, want de kosten worden gedrukt en de winstmogelijkheden voor de aandeelhouders zullen toenemen.

Ontstaan van een precariaat

De nefaste invloed van de economische crisis op de samenleving wordt duidelijk wanneer we kijken naar een groeiende groep van mensen die een onzeker bestaan leiden, die geen werk hebben, of die tevreden moeten zijn met kortlopende banen. Mensen die over geen of slechts lage inkomens beschikken en van een beperkte sociale zekerheid kunnen genieten. Ook zeer hoog opgeleide jongeren (bijv. Spanje) kunnen vandaag amper een job vinden of zijn gedwongen onderbetaald werk te verrichten. Zij hebben geen toekomst, geen hoop, geen vooruitzicht op een humaan menselijk bestaan, en als dusdanig vormen zij een basis voor extremisme en populisme. Zij worden door prof. Standing het precariaat genoemd (van precair, onzeker en proletariaat).

Economie en de rol van de kerken

Het is belangrijk hier te wijzen op het

feit dat economie een sociale en humane wetenschap is die ten dienste moet staan van mens en maatschappij, om het welzijn van de mens van de huidige en de volgende generatie(s) te verbeteren (en niet omgekeerd). Productie, distributie (de weg van producent naar consument) en consumptie dienen gericht te worden op een rechtvaardige en duurzame samenleving waarin de grenzen van de natuur strikt gerespecteerd worden. Verder wil ik er op wijzen dat instellingen en (onmenselijke) structuren die door mensen gecreëerd worden, niet onveranderlijk zijn, en dus door mensen kunnen veranderd worden.

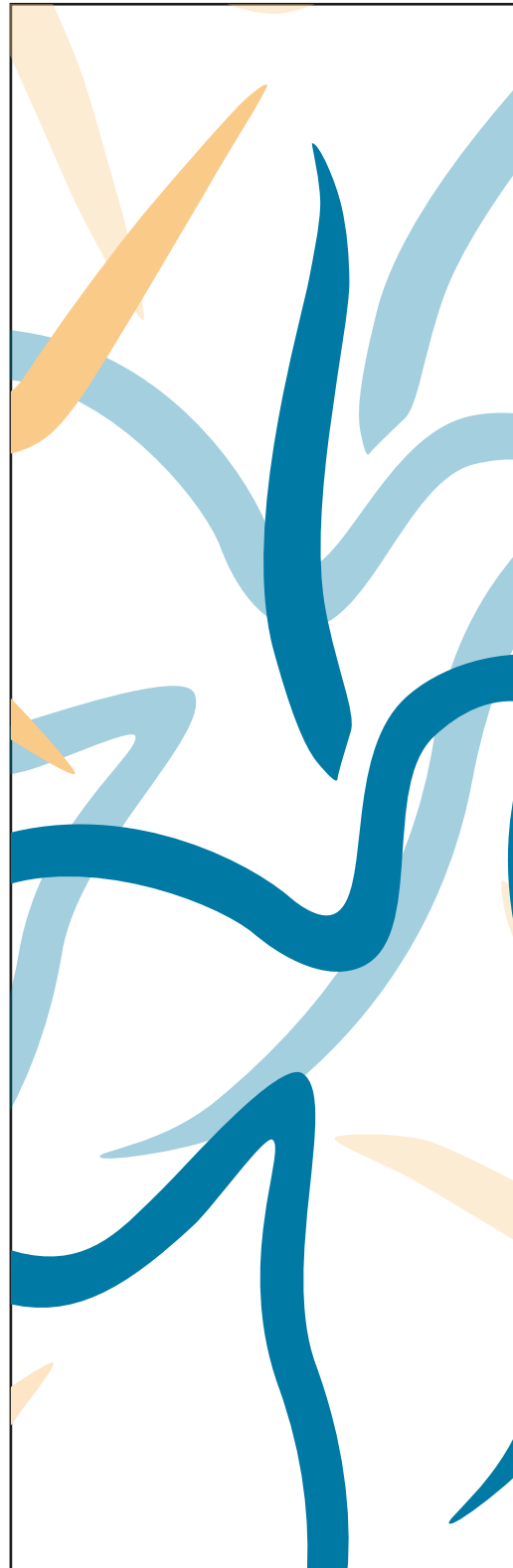
Kerken kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de levensnoodzakelijke mentaliteitswijzigingen waarbij opnieuw bepaalde waarden als stilte, soberheid, saamenhorigheid en solidariteit tegen harde prestatiedrang, intense (moordende) concurrentie, wild consumptisme en economisch egoïsme op de voorgrond worden geplaatst. Kerken moeten door hun profetisch spreken de *economie ontdoen van haar "afgod" karakter*, zodat ze weer ten dienste wordt gesteld van de mens. Een essentieel element doorheen gans de Bijbel is een oproep tot het beoefenen van gerechtigheid, die de basis vormt voor een wereldwijde solidariteit.

Met betrekking tot de schuldenproblematiek spreekt Nehemia (5: 1 – 13) klare taal, en het klinkt zo eigentijds: "We hebben veel zonen en dochters, en daarom willen we graan! We moeten eten anders gaan we dood!" En verder lezen we over mensen die akkers, wijngaarden, en huizen in onderpand moeten geven om graan te kopen, of ze zelfs moeten verkopen. Uiteindelijk worden ze verplicht om hun zonen en dochters als slaaf te verkopen. Vervolgens stelt Nehemia: "wat u doet is niet goed, heb ontzag voor onze God". Wat je hier leest klinkt een beetje als macro-economie,

en E. Veen verduidelijkte in een recentelijke preek dat de profeet ook verlangde dat er structurele maatregelen genomen werden tegen armoede en uitbuiting van medemensen.

Ook wil ik hier nog graag de sterke tekst van de profeet Micha citeren (Micha 6:8): “U is niets anders aangezegd mens dan om recht te doen (gerechtigheid te betrachten) om vrede en waarheid na te streven (om trouw te betonen) en om nederig de weg te gaan van je God.” Dit vormt een goede samenvatting van hoe ik het beleef: samen met mensen op weg gaan, samen zoeken naar een stukje bevrijding uit omknellende situaties, naar een stukje meer menswaardig leven, een stukje geluk voor iedereen. En de moderne (economische) wetenschap kan daar toe bijdragen door het verfijnen van haar methoden, modellen en technieken in een meer menselijke richting.

Chris Lefebvre
lid van de werkgroep
Kerk in de Samenleving
Leuven, 13 februari 2012

Horizon-taal

Kerkmozaïek November 2014

Vloeibaar gesteente
om een skelet van staal
gegoten en gehard.

In blokken
van twee bij negen
op vrachtwagens geladen
en weggevoerd om
ergens aan de grens
rechttop gezet
te worden.

Zo sta ik daar
om te beschermen
-zegt men-
om blind broeders
van elkaar te
scheiden.

Had men mij neergelegd
ik was een brug geweest
tussen de volken.

Begaanbaar pad
weg naar verbondenheid
naar vrede.

Annet Sinnema - Buurman

Op de golven

EEN SPROOKJE VAN GRIMM

Kerkmozaïek Oktober 2015

Er was eens een jongetje, klein en licht.
Op vleugels van gouddraad zweefde hij
door de ruimte, op zoek naar
een plek om te wonen.

Hij vloog om de zon,
langs manen en sterren,
maar wat hij zocht vond hij niet.

Toen zag hij de blauwe planeet.

Zijn ogen begonnen te stralen
en hij fluisterde tegen zijn vleugels:
'Vlug, breng me erheen!'
Dat deden de vleugels.

De zon was warm en de hemel zo licht.
En de zee, de zee was zo blauw.
Het jongetje strekte zijn armpjes al uit.

Er was ook een vrouw.
Ze stond op het strand
en ze schreeuwde.

Maar het was al te laat.
De zee trok het jongetje mee.

De vrouw weende
en smeekte de zee:
'Breng hem terug!'

En de zee deed wat ze hem vroeg,
droeg het op golven aan land.

Legde het zacht aan haar voeten.

Annet Sinnema - Buurman

Op 2 september 2015 spoelde Aylan Kurdi,
aan op het strand van Bodrum, Turkije

Verborgen woord [Psalm 119:11]

Kerkmozaïek Januari 2011

Wat heb je aan woorden? Woorden zijn krachteloos, weerloos ook, misschien zelfs waardeloos. Protestantenvormen zeggen te leven van het woord van God. Daarom preken de dominees niet te kort (ook niet te lang natuurlijk). Maar wie kent de ervaring en het verlangen niet, zoals verwoord door Toon Hermans?

‘Het blijft bij loze woorden,
gewauwel, getrompetter,
maar woorden helen wonden niet
_er zit nog zoveel etter.
Ik heb de preek gehoord en dacht:
Wie ons gezond wil maken
moet met een woordeloze kracht
ons diep van binnen raken...’

Daarom begrijp ik die dichter-bidder van Psalm 119 ook niet goed met zijn eindeloze lofzang op het woord, de wet en de belofte van God. Weet hij dan niet, dat ook het woord van God meestal botst op het harde leven en op harde harten? Dat ook het levende woord van de HEER niet bij de etter van de mens komt om daar de wonden te helen? Woorden zijn niet krachtig genoeg, beste dichter!

Hij zal misschien terugzeggen: ‘Je moet woorden ook de kans geven om krachtig te worden. U moet ze in uw hart bewaren, zoals ik ze ook in mijn hart verberg. Het woord van God is als een schat die je diep binnen in je bewaart. Ik verstopt die woorden, alsof ze graankorrels in de aarde zijn die eerst moeten wortelschieten en ontkiemen. Of – om een ander beeld te gebruiken – ik leg ze als goede wijn te rijpen in de kelder van mijn leven. En zo worden die woorden vruchtbaar en krachtig.’

Deze dichter-bidder weet dus van de discipline om het woord van God in alle rust tot je te nemen, te memoriseren en te herkauwen. Zodat de woorden in je leven verborgen raken en tot leven komen – van het hoofd naar het hart, van de oren naar de ziel. Een discipline die het waard is om te (leren) beoefenen. ‘Opdat ik tegen U niet zondige’, verlangt de dichter. Om een geheel, een gezond mens te worden, zegt Toon Hermans.

ds. Johan VISSER
Antwerpen-Oost

De drie wijzen : kerststal onvindbaar

Kerkmozaïek Januari 2009

Deze column is te lezen tegen de achtergrond van de discussie van Sinterklaas zonder kruis in Antwerpen, het publieke domein als verboden plaats voor kerststalletjes, de bewuste negatie in de media van een christelijke mening, ... Het doet denken aan de toestand in de voormalige DDR, die houten kerststalbeelden naar het Westen exporteerde, maar het woord "engel" verving door "Jahresendzeitfigur".

Ze maakten zich klaar, de drie wijzen, om naar Bethlehem te gaan, zoals elk jaar opnieuw, ook weer in 2048. Er was tussen hen onderling wat spanning gerezen, want het goud raakte op, het aanbod van wierook schommelde sterk al naargelang de tendenzen van het spirituele leven op aarde, hetzelfde gold voor de mirre. Maar in plaats van daarover te ruziën, moesten ze eigenlijk dankbaar zijn voor het feit dat ze als magiërs nog een rol te spelen hadden. Gezien hun paranormale gaven geraakten ze - tenzij de geest in hen zich vergiste - toch altijd wel weer in Bethlehem, al was dat dan doorgaans een dag of twaalf na de blijde gebeurtenis (in de oude tijd hielden vrouwen langer het kraambed).

Het ging hen niet meer zo goed af, want de laatste jaren waren heel wat wegwijzers verdwenen of die nog overbleven, hadden zo'n klap gekregen, dat ze de verkeerde richting aangaven. Je moest ook niemand de weg vragen, want sinds het verboden was je religieus te outen, wist je nooit of je met een vijand of een vriend te maken had. Je kon maar beter zwijgen, maar zwijgen was instemmen en

dat wilden ze eigenlijk ook niet.

Het kind werd zo, jaar na jaar, al minder vindbaar, maar goed, dat gold dan ook voor de wrede Herodes, dachten de drie in hun naïviteit.

Nu was er in 2048 toch wel iets vreemds gebeurd. Zoals gewoonlijk kwamen ze aan in de velden, waar het nog wit zag van de veertjes van de vleugels van het zingende engelenkoor, maar hoe ver ze hun kamelen ook deden lopen, nergens aan de skyline de vertrouwde stal te zien. Misschien had de eigenaar zijn bouw aanvraag niet tijdig ingediend en was ze daarom met de grond gelijk gemaakt. Dat kon natuurlijk wel in deze repressieve tijden. Maar het kind moest toch wel ergens zijn? Eén van hen wees naar een grote spar en knikte in de richting van de andere twee. Op die plaats moet het zijn geweest dat het kind het levenslicht had gezien. Toevallig marcheerde een soldaat een paar honderd meter verder. Het drietal waagde het er toch maar op en stapte erop af: "Meneer soldaat, wij zijn op zoek naar het kind en wij dachten: het moet toch in de buurt van de kerstboom te vinden zijn?"

De soldaat gromde een slijm uit zijn keel, herpakte zich in de "geef acht"-houding en merkte op: "Boom." Niet kerst-boom, bedoelde hij kennelijk, maar hij kon dat niet uitspreken, want dat behoorde ondertussen niet meer tot de nieuw aangepaste woordenlijst van het groene boekje. De drie keken naar elkaar en onderzochten de boom van dichtbij. De uren vergingen en het werd

koud en donker. Plots floepte een licht aan. God zij dank - excuseer voor de uitdrukking: er was toch nog iets van het kerstverhaal overgebleven. Knielen mochten ze niet in het open veld, dus legden ze beleefd hun gaven onder aan de boom. De wierook en de mirre werden in beslag genomen - gewoon uit veiligheidsoverwegingen - en het goud verdween in de broekzak van de marcherende soldaat. De drie stegen weer op hun kameel. Opdracht geslaagd, want in hun hart de vreugde en op hun gelaat de glimlach. Ze waren nog steeds meester van de zaak. En vervuld van blijdschap gingen ze terug naar af.

ds. Katelijne Depoortere
predikant te Antwerpen-Zuid

Zo geldt dit ook voor het woord dat voortkomt uit mijn mond: het keert niet vruchteloos naar mij terug, niet zonder eerst te doen wat ik wil en te volbrengen wat ik gebied. [Jesaja 55:11]

Kerkmozaïek Januari 2009

Bovenstaande tekst is fascinerend. Het bepaalt ons er bij dat in de Bijbel over woorden vaak anders wordt gesproken dan wij dat zelf zouden doen. Met name met betrekking tot woorden die van God uitgaan, en zeker het woord van God, al dan niet met een hoofdletter W.

De tekst uit Jesaja heeft een boodschap die niet onmiddellijk aansluit bij onze manier van denken over woorden. Wij leven dan ook in een andere tijd en omgeving. Wij leven in een tijd waarin woorden vooral informatie betreffen, en er komt zeer veel informatie op ons af, via radio, tv, internet en e-mail, via de brievenbus die bijna dagelijks volloopt. Het leidt bij ons tot iets wat je woordinflatie zou kunnen noemen. Omdat we zoveel woorden horen en lezen, worden we kritischer op wat we horen. De reclames met hun mooie beloftes werken dat mede in de hand.

Wij moeten elke dag beslissen voor welk deel van de informatiestroom wij ons openstellen, maar dat kost tijd en energie. Mensen kunnen aan woordmoeheid gaan lijden, zeker de mensen die beroepsmatig veel met woorden te maken hebben, in geschreven en gesproken vorm.

Heeft dat ook gevolgen voor de omgang met het Woord, het Woord van God? Dat lijkt wel de ervaring te zijn van veel mensen. Vroeger had het Woord veel minder concurrentie. En als we de tijd nemen om te lezen in de Bijbel, kunnen de letters als het ware soms dansen op het papier. Het hart blijft dan onberoerd.

Maar de Bijbeltekst van hierboven spreekt onze ervaring niet tegen. Het kan soms gebeuren dat woorden uit

de Bijbel ons een tijdlang niets zeggen. Maar het zal niet altijd zo zijn. Opeens kunnen we tot in het diepst van ons hart aangesproken worden door een Bijbelwoord. Dan kan er iets in ons hart veranderen en in ons perspectief op ons leven, in hoe we omgaan met de ander. Worden we verrast door vreugde en door Gods rijke genade.

En zo komt het woord door God uitgesproken niet leeg terug. Het spreekt ons aan en neemt ons mee, naar Hem die het woord heeft gesproken. Dat hoeft ons niet te verbazen. Gods woord is immers het Levende Woord...

ds. Marcel Pool
predikant te Menen

Met droefheid in mijn hart

Het is met droefheid in mijn hart dat ik de pen ter hand neem om een laatste artikel voor Kerkmozaïek te schrijven. Reeds 40 jaar lang maakt Protestantse Solidariteit deel uit van de VPKB-familie.

Maar wie zijn we? Protestantse Solidariteit is een NGO, opgericht door enthousiaste vrijwilligers met een hart voor de onmenselijke omstandigheden in ontwikkelingslanden.

Doorheen de jaren hebben we honderdduizenden mensen bijgestaan, met kwaliteitsvol onderwijs, o.a. met het studiefonds "Ik help een kind" en kwaliteitsvolle gezondheidszorg. We hebben zeer kleinschalige projecten ondersteund waarbij we één gezondheidscentrum hebben bijgestaan, alsook omvangrijke projecten hebben geleid, zoals het overzien en herstructureren van 13 gezondheidszones in RD Congo, met steun van de Belgische Overheid.

We hebben bijgedragen tot het verbeteren van de levensomstandigheden door de aanleg van waterputten, wegen, toiletten We hebben mensen uitgestuurd naar Afrika, maar ook met een team van twee man gewerkt in België. Partnerschappen en samenwerkingsverbanden werden opgestart, geconsolideerd en versterkt. Veel projecten, veel verhalen en veel mensenlevens werden getransformeerd. En dit was nooit mogelijk geweest zonder de hulp en steun van onze donateurs, kerkgemeenschappen en vrijwilligers.

We willen dan ook het einde van dit jaar met beide handen grijpen

om elk van jullie te bedanken. Jullie zijn de ruggengraat van ons werk en onze motivatie. Dankzij jullie hebben we in deze 40 jaar tijd: jaarlijks meer dan 500 jongeren kunnen helpen om hun studies af te werken, meer dan 55.000 HIV-testen afgenomen in 3 landen, 80 verenigingen gesteund en sinds 2007 werden meer dan 3.000 vrouwen begeleid in Kivu.

Uit het diepst van ons hart een oprechte DANK JE WEL!

Maar laten we ook vooruitkijken en nieuwe uitdagingen met beide handen grijpen. Volgend jaar viert Protestantse Solidariteit haar **40-jarig bestaan** met verschillende activiteiten. Een **tentoonstelling over ontwikkelings-samenwerking kan gehoord worden door donoren, gemeentes en kerken**. Het is een tentoonstelling op 8 panelen die ongeveer 3 meter lang is en waarbij foto's en beelden centraal staan. Beelden en foto's vertellen het verhaal van onze verschillende acties gedurende 40 jaar. De tentoonstelling wordt uitgeleend voor min. 2 weken.

Interesse? Neem contact op met Lies Gernaey per mail communication@solidariteprotestante.be of bel naar 02 510 61 80.

Naast de tentoonstelling, staat het **werelddiaconaat** dat plaats vindt op 26 maart 2017 in het teken van het 40-jarige bestaan. Een speciaal accent wordt gelegd op project in Macenta: *Mobiliteit voor iedereen!* Vele oud-leprapatiënten leven met de fysieke gevolgen van hun ziekte. Hoewel hun ziekte is overwonnen, hebben de meeste patiënten misvormingen en soms geen ledematen meer. In de provincie

Guinee Woud is er één medisch centrum waar ze terecht kunnen voor orthopedische hulp: steunzolen, krukken, prothesen, ... Dit is voor ons vanzelfsprekend, maar voor hen een hele uitdaging. Nu worden er houten prothesen gemaakt, die minder bewegingsvrijheid geven en meer fysieke gevolgen (splinters, wonden, ...). Protestantse Solidariteit wil zich inzetten voor deze mensen door hen kwaliteitsvolle krukken en prothesen aan te bieden. Daarom investeren we in de opleiding en modernisering van het orthopedisch atelier in Macenta.

Doen jullie mee met het werelddiaconaat? Meer nieuws in januari via e-mail en op de website.

Naast alle feestelijkheden volgend jaar, blijven we ons inzetten voor onze projecten en gaan we onvermoeid verder opdat iedereen een leven in waardigheid kan leven, met een dak boven zijn hoofd, kwaliteitsvol onderwijs en gezondheidszorg. We ondersteunen de aankoop voor medicijnen om langdurige ziektes uit te roeien, de vorming van medisch en paramedisch personeel en we steunen ook de meest kwetsbare kinderen in het afwerken van hun studie.

Op onze **vernieuwde website** www.protestantsesolidariteit.be vindt u een overzicht van al onze projecten.

Wilt u Protestantse Solidariteit steunen?

Stort dan een gift op de rekening IBAN: BE37 0680 6690 1028. Voor giften vanaf 40 euro/jaar ontvangt u een fiscaal attest.

Ik help een kind

Studiefonds : Ik help een kind

Uit dit Studiefonds ontvangen –sinds 1997– de armste jongeren van onze partnerkerk in Rwanda financiële steun voor hun secundaire studies.

Het streefbedrag voor 2016 was 40.000 EUR

Dat bedrag is nodig om de jongeren, die we steunen, gedurende hun middelbare schoolopleiding, te kunnen blijven steunen.

Dit jaar ontvangen 292 jongeren ondersteuning om hun schoolgeld te betalen (150€ per jaar).

Op 30 september 2016 zitten we nog maar aan 23.500 EUR

We zijn er dus nog niet! Daarom bevelen wij dit project in deze decembermaand van harte bij u aan. We hopen dat velen nog een bijdrage storten, zodat we ons streefbedrag ook dit jaar weer halen.

Gemeenten in Vlaanderen, Wallonië en Brussel collecteren jaarlijks voor dit project en daar zij we erg blij mee! Daarnaast hopen we ook dit jaar en volgend jaar weer te kunnen rekenen op vele individuele giften!

Nu, maar ook in het nieuwe jaar zijn er folders beschikbaar voor een bijzondere actie in uw gemeente. En u kunt ook de Power Point opvragen.

Binnenkort verschijnt er weer een Nieuwsbrief met informatie.

Bij voorbaat hartelijk dank voor uw steun!

Foto: Enkele jongeren van de scholen gemeenschap in Shyogwe in het zuiden van Rwanda. Zij zijn dankbaar voor de steun uit het studiefonds "Ik help een kind".

Foto: Scholengemeenschap in Remera-Rukoma met 878 leerlingen (465 meisjes en 413 jongens).

Ons steunen?

U kunt uw bijdrage storten op:

IBAN: BE 38 3104 9936 4372
Protestantse Solidariteit
Brogniezstraat 46, 1070 Brussel
o.v.v. 'Ik help een kind'

(Fiscaal attest vanaf €40/jaar)

Meer informatie

Greet Heslinga
coördinatie van het project
greetheslinga@skynet.be

Lies Gernaey
uitvoerend secretaris
Protestantse Solidariteit
info@protestantsesolidariteit.be
www.protestantsesolidariteit.be

Gooi uw postzegels niet weg!

De opbrengst komt ten goede aan het Studiefonds "Ik help een kind."

In vorige jaren bracht de postzegelactie ongeveer 600€ op.

Knip de postzegels zorgvuldig uit op 5mm langs de rand.

(De stempels zijn tegenwoordig minder interessant en hoeven er niet bij.)

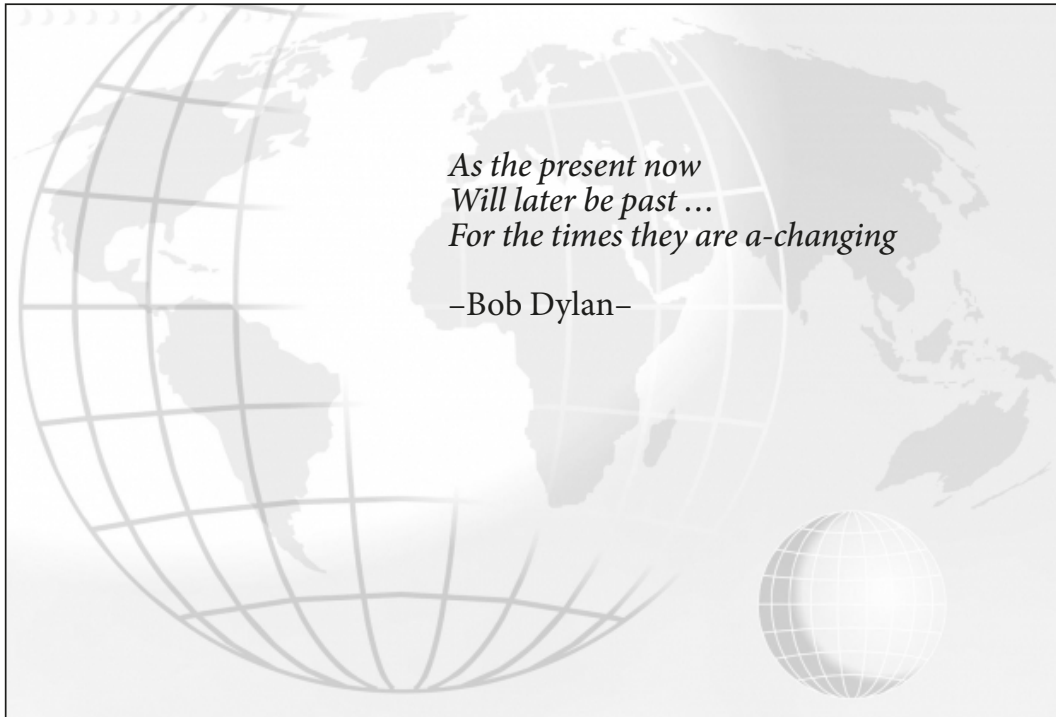
Postzegelverzamelingen, die misschien beschikbaar komen omdat de interesse voor postzegels verzamelen afgenomen is, zijn bijzonder welkom! Ze zijn meestal minder waard dan de meesten denken, maar ze zijn voor dit doel zeker waardevol.

De postzegels kunt u afgeven in uw kerk.

Iemand uit de gemeente zorgt ervoor dat ze terecht komen bij:

ds. Daniel Vanescote p/ a
Het Huis van het Protestantisme
Brogniezstraat 44, 1070 Brussel

Wakker worden in een andere wereld

Ik ging niet echt met een gerust hart slapen die dinsdagavond 8 november. Na een doorwoelde nacht zaten we de volgende ochtend al om half zes voor de tv en zagen het onvoorstelbare gebeuren: staat na staat viel in handen van Donald Trump, de man die zich tijdens de verkiezingscampagne toch vooral had onderscheiden door racisme en seksisme. De angst die ik in de gezichten las van Afro-Amerikanen, latino's, holebi's, sans papiers, ... stond in schril contrast met de hoop die bij verkiezing van Barack Obama de wereld in een warme gloed zette. Wat was er overgebleven van het geloof in Yes, we can!?

Mij spookten vragen door het hoofd als: hoe moet het nu met het klimaat, wat gaat dit betekenen voor de wereldvrede? En voor mijn geestesoog viel in één keer de hele wereld uit elkaar.

Een paar uur later zei hij dat degenen die altijd vergeten worden, niet langer vergeten zouden worden. Dat klonk toch positief, al kon ik hem nog niet direct

geloven en vroeg ik me af of hij dan zelf weer anderen vergat.

Hoe moeilijk het ook is, mijn verstand zegt me inmiddels nog even met wanhopen te wachten. Ik voel een groeiende vastberadenheid me te weren tegen zwart-wit denken, demoniseren en cynisme, en de noodzaak van steeds de nuance te zoeken. Niet te vergeten dat er achter elke façade, achter elke geharnaste uitspraak, een mens schuilgaat.

In de krant lees ik dat de stemming op de klimaatop in Marrakesh optimistisch is: 'Ondanks Trump gaat het klimaatakkoord dat in 2015 werd gesloten 'stabiele jaren' tegemoet'. En ook Obamacare gaat niet volledig op de schop.

Hoopvol sla ik mijn ogen op. Misschien wordt de soep toch niet zo heet gegeten.

Of ben ik nu gewoon te optimistisch?

Annet Sinnema

Veel lezen mat het lichaam af

[Prediker 12 - vers 12]

Het einde van Kerkmozaïek is nabij. Twaalf jaar heeft het blad bestaan. Redenen van economische aard hebben tot dit besluit geleid. Het aantal abonnees is altijd onvoldoende geweest om de rekening sluitend te krijgen. Hogerhand heeft dientengevolge de knoop door gehakt. In deze tijd van bezuinigingen kijkt niemand er van op. Maar daarmee is de spreekbuis van het Vlaamse protestantisme de nek omgedraaid.

En dat is spijtig.

Zelfs in Nederland werd het blad gelezen en –jongstleden oktober nog– geciteerd in het dagblad Trouw. Hoe moeten die Hollanders nu over het Vlaamse protestantisme worden voorgelicht?

En erger nog, de Vlaamse kerkganger weet niet meer waar ie aan toe is.

Kerkmozaïek had een samenbindende functie. Je las eens iets over een naburige kerk in het wijde Vlaamse land. Je leerde welke predikant er met emeritaat ging.

Altijd zorgde de redactie voor informatie over kerk en wereld, bezinning en dialoog.

Het blad keek naar het verleden in het reformatienummer. Maar ook het heden en de toekomst werden niet vergeten in de aflevering over de Brexit.

Helaas is het farewell and goodbye nu op het blad zelf van toepassing.

Hogerhand heeft naar het woord van Prediker geluisterd. Te veel lezen mat het lichaam af.

Maar Kerkmozaïek was juist zo overzichtelijk en kort en bondig van stof.

Had men niet ergens anders op kunnen bezuinigen?

Een sterfhuisconstructie is niet bepaald christelijk.

Ik weet wel: alles kost geld, maar geld is niet alles.

Lezen daarentegen kost niets. Het scherpt de geest.

De Vlaamse lezer verliest zijn spirituele spreekbuis.

Het doet me denken aan een andere Bijbeltekst: ‘Het einde van alles is nabij. Komt daarom tot bezinning en wees helder van geest’ (1 Petrus 4:7).

Lezen mag dan het lichaam afmatten, het stimuleert uw geest.

Daarom pleit ik voor een alternatief. Een goedkopere versie van Kerkmozaïek. Een andere drukker. Goedkoper papier. Minder kleurige omslagen. En tot slot: een bescheiden subsidie uit de centrale kas.

Aan redactie en uitgever de handschoen!

ds. Jan van den Berg
emeritus predikant

Cultuurhistorische cursus over de Reformatie en de Contrareformatie

Wat?

500 jaar geleden zorgden Maarten Luther en andere hervormers voor grote omwentelingen op religieus, maatschappelijk, politiek en artistiek vlak. Dit is het verhaal van de theologische en politieke strijd tussen christenen.

Waarom deelnemen?

Omdat oorlogen gebaseerd op religieuze twistpunten brandend actueel zijn, en deze historische ontwikkelingen inzichten kunnen bieden in de wereld van vandaag. In zeven lezingen zetten we de cruciale gebeurtenissen uit deze woelige 16de eeuw voor u op een rij, kijken we naar de oorzaken van de beeldenstorm en de brain drain naar het noorden, en de weerslag die dit had op de kunsten.

Waar en wanneer?

Antwerpen
van 21/01 tot 18/03/2017,
7 zaterdagvoormiddagen

Gent
van 25/01 tot 22/03/2017,
7 woensdagnamiddagen

Prijs?

Amarantleden 81,00 €
Niet-leden 91,50 €

Meer informatie

www.amarant.be
cursussen@amarant.be
070/233.048

Viering 85-jaar Zandpoortkerk

Zondag, 8 januari 2017
Zandpoortkerk
Zandpoortvest 27
2800 Mechelen

Op 4 januari 1932 werd de Zandpoortkerk in Mechelen –toen nog onder de naam *Gereformeerde Kerk*– ingehuldigd. Op zondag 8 januari 2017 wil de gemeente de 85e verjaardag van haar kerkgebouw vieren. De feestelijke dienst met veel muziek begint om 14:00; aansluitend is er een receptie in de benedenzaal van de kerk. De Mechelse burgemeester, de synodevoorzitter en meerdere oud-predikanten van de gemeente zullen aanwezig zijn. Alle vrienden van de Zandpoortkerk en alle belangstellenden zijn van harte welkom.

www.zandpoortkerk.be

Kerstzang Tervuren

*Samen
Together
Ensemble*

Zaterdag, 17 december 2016
19:00
Sint-Janskerk Tervuren

Onder de titel *Samen, together, ensemble* brengen de koren Gaudeamus en Furacante op zaterdag 17 december 2016, om 19 uur, in de Sint-Janskerk te Tervuren, een kerstzang.

Gaudeamus is een Nederlands-Vlaams vocaal ensemble, opgericht door leden van en verbonden aan de Protestantse kerk van Brussel. Het staat onder leiding van Filip Pieters en wordt begeleid door Anna Rusakova aan de piano/het orgel.

Furacante is een Vlaams profaan koor, met Tervuren als uitvalsbasis. Het wordt geleid door Dominique Bonkain en begeleid door Jean-Noël Rémiche, piano.

Gaudeamus brengt op deze avond een aantal pareltjes van gekende grootmeesters, en dit in vier talen.

Furacante zingt acht delen van de cantate "What sweeter music can we bring" van de hedendaagse Amerikaanse componist en dirigent Marc Hayes, waarin tal van internationaal gekende kerstmelodieën zijn verwerkt.

De idee voor deze kerstzangavond is gegroeid uit het besef dat vandaag de dag te vaak een retoriek klinkt die mensen verdeelt en tegen elkaar opzet. Onder de titel *Samen, together, ensemble* willen Furacante en Gaudeamus een tegengeluid laten horen. Hun oproep tot saamhorigheid heeft niet alleen gestalte gekregen in de samenwerking tussen de beide koren, maar komt ook tot uitdrukking in het programma: in de apotheose versmelten de twee koren met alle aanwezigen tot één groot koor, en zingen samen een aantal bekende kerstliederen.

Samen, together, ensemble is een gratis evenement. Om de kosten te dekken zullen de deelnemende koren uw vrije bijdrage met veel dank aanvaarden.

Na afloop kan u nog nagenieten bij een glaasje dat de koren u graag aanbieden.

Kom maar luisteren en meezingen, samen, together, ensemble!

Kerstzang Klein Antwerpen

Zondag, 18 december 2016
15:00
Kerk van de Heilige Geest
Mechelsesteenweg 135, Antwerpen

Zin om oude, bekende Kerstliederen te zingen, zoals 'Nu zijt welkome', 'Er is een Kindeke' en 'Stille nacht'? Een week voor Kerstmis zetten de katholieke parochie van de Heilige Geest en de protestantse Christusgemeente samen de deuren open voor een kerstsamenzang in Antwerpen. Samen zingen verbindt immers en de oude, Vlaamse en Nederlandse kerstliederen doen dat ook, omdat veel mensen binnen en buiten de kerken ze kennen.

Het enthousiaste jonge ensemble *Aria Di Amor*, bestaande uit studenten van het Koninklijk Conservatorium Antwerpen, staat in voor de begeleiding van de samen-zang en muzikale intermezzo's. Al zingend en luisterend kan men zo al iets beleven van de schoonheid van Kerstmis. Na afloop is er voor wie wil een ontmoeting in de parochiezaal met een glaasje.

De inkom is vrij. Er wordt een vrije bijdrage gevraagd ter ondersteuning van het opvanghuis 'De Overzet', waar vluchtelingen-vrouwen en hun kinderen tijdelijk worden opgevangen.

Meer informatie : ds. Johan Visser - 03/218.95.52 - j.h.visser@skynet.be

Brief Synodale Raad

Verenigde Protestantse
Kerk in België
vpkb.be

SHF/bsb2016/167
Brussel, 15 november 2016

Geachte lezer,

Ondanks onze pogingen, jaar na jaar, om uit de rode cijfers te komen wat betreft het drukken en verzenden van Kerkmozaïek en Mosaïque, moeten wij jammer genoeg vaststellen, dat deze maandbladen een zwaar verlieslatende post zijn op de begroting van de centrale kas van onze Verenigde Protestantse Kerk in België.

Zij veroorzaken gezamenlijk een jaarlijks tekort van € 23.500 en in een tijd van digitalisering, ook van maandbladen, besloot de Synodale Raad om met ingang van 2017 geen gedrukte exemplaren meer te laten verschijnen.

Wij wensen iedereen nadrukkelijk te bedanken die er mee zorg voor heeft gedragen dat er zoveel jaren een maandblad verscheen: de redactieleden, de schrijvers, de vormgevers, de drukker én de betalende lezers.

Twaalf jaar lang mochten Kerkmozaïek en Mosaïque, en daarvoor INFO, een belangrijke rol vervullen binnen onze Kerk en vonden beide maandbladen ook hun weg buiten de Kerk, zo bijvoorbeeld in openbare bibliotheken. Artikelen werden eruit overgenomen en er werd vaak dankbaar gebruik gemaakt van de informatie, die in deze bladen verscheen. Ze werden bijvoorbeeld meegenomen op huisbezoeken en zorgden ervoor dat ook die mensen, die niet in de mogelijkheid waren om kerkdiensten bij te wonen, toch op de hoogte bleven van het reilen en zeilen in onze Kerk.

Bij het wegvallen van de gedrukte exemplaren hopen wij op de vele schrijvers te mogen blijven rekenen om de digitale versie, die vanaf januari 2017 te vinden zal zijn op onze nieuwe website www.protestant.link, een zinvolle invulling te geven. De artikelen op de website zullen op een printvriendelijke wijze gepresenteerd worden, waardoor mensen die zelf geen toegang hebben tot de digitale wereld, er dankzij hun kerkenraad of medegemeentelid toch over kunnen beschikken.

Naast de digitale versies van Kerkmozaïek en Mosaïque, denken we eraan om tweemaal per jaar toch een gedrukt magazine uit te geven, maar dan als visitekaartje. Met dit blad hopen we ook buiten de grenzen van onze Kerk lezers aan te spreken. De bedoeling is om een inspirerend magazine het licht te laten zien. Als protestanten hebben we immers iets uit te dragen in de samenleving. Naast de website en de sociale media, waar snel op de actualiteit kan worden ingespeeld, wil dit semestrieel tijdschrift de tijd nemen. Slow journalism: meer tijd om na te denken én te lezen.

Het is niet eenvoudig om oude paden te verlaten en nieuwe onbekende wegen te betreden, maar laten we samen op weg gaan, meegaand met de tijd én vasthoudend aan onze taak om, met elkaar verbonden, eensgezind, bij te dragen aan het verspreiden van het Evangelie ieder op haar/zijn manier.

Met dank voor uw blijvende interesse, zend ik u een hartelijke groet,
namens de Synodale Raad,

ds. Steven H. Fuite,

voorzitter van de Synodale Raad van de Verenigde Protestantse Kerk in België,
verantwoordelijk uitgever van de maandbladen Kerkmozaïek en Mosaïque.

Contact

Voorzitter

ds. Steven Fuite
0032 (0) 2 511 44 71
president@protestant.link

Secretariaat

Bea Baetens
0032 (0) 2 511 44 71 (algemeen)
0032 (0) 2 510 61 70 (rechtstreeks)
bureau@protestant.link

Debby Lauwers
0032 (0) 2 511 44 71 (algemeen)
0032 (0) 2 510 61 79 (rechtstreeks)
bureau@protestant.link

Nationaal Diaken

Patricia Gillain
0032 (0) 2 511 44 71 (algemeen)
0032 (0) 2 510 61 67 (rechtstreeks)
bureau@protestant.link

Communicatie

Marian Knetemann
0032 (0) 2 510 61 67 (rechtstreeks)
comm@protestant.link

Boekhouding

Xavier Moser
0032 (0) 2 510 61 76
finances@protestant.link

Micheline Tshilemb
0032 (0) 2 510 61 75
compta@protestant.link

Protestants-Evangelisch Godsdienstonderwijs

Christine Van Belle
0032 (0) 2 510 61 73
pgo-erp@skynet.be

Colofon

Verantwoordelijke uitgever

ds. Steven Fuite

Redactieteam

Annet Sinnema
Debby Lauwers
ds. Ernst Veen
dr. Rudy Liagre

Redactieadres

Brognezstraat 44
1070 Brussel
0032 (0) 2 511 44 71
0032 (0) 2 510 61 74
kerkmozaïek@vpkb.be

Websites

oud :
www.kerkmozaïek.be
nieuw :
www.protestant.link
(vanaf 1 januari 2016)

Inhoud en stijl

De redactie behoudt zich het recht voor om bepaalde artikelen niet te publiceren, indien nodig in te korten en/of redactioneel te bewerken. Zij is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de artikelen en slechts ten dele voor de stijl.

Organisaties en tijdschriften, niet behorend tot de Verenigde Protestantse Kerk in België (VPKB), die artikelen uit het maandblad Kerkmozaïek geheel of gedeeltelijk wensen over te nemen of te bewerken, dienen dit schriftelijk aan te vragen op het redactieadres.

Wat betreft de richtprijs voor advertenties, kunt u zich wenden tot de redactie. Zij behoudt zich het recht voor om deze al dan niet te plaatsen.

Foto cover : ds. Ernst Veen
Creatie cover : Nik Colson, 1731 Zellik

Kerkmozaïek op onze nieuwe Website PROTESTANT.LINK

Vanaf 1 januari 2016 op onze nieuwe website www.protestant.link, doorgaan naar de "Nederlandstalige site", kopje "Kerkmozaïek".

Artikels, reacties en aankondigingen van plaatselijke activiteiten, die open staan voor het grotere –zowel kerkelijk als niet-kerkelijk– publiek, zoals concerten, tentoonstellingen, lezingen, boekpresentaties (...), ontvangen we graag op het e-mailadres : comm@protestant.link

Het zal in het begin nog een beetje zoeken zijn, maar via deze weg willen we u graag blijven informeren.